

Марко М. ПАРЕЗАНОВИЋ*

Академија за националну безбедност у Београду

РУСКО-ГРУЗИЈСКИ ПЕТОДНЕВНИ РАТ

Айсџиракџи: Руско-грузијски петодневни рат представља не само изразито интересантан војни феномен, већ осветљава и изазовне коридоре сложеног геополитичког оквира у региону јужног Кавказа. Иако се овај петодневни рат у домаћој јавности релативно често спомиње приликом различитих војно-политичких анализа, приметно је да не постоји адекватан фонд научних радова и других стручних анализа које би пратили ту динамику и степен интересовања. За одређене догађаје сложене структуре и карактера, а у шта свакако спада рат, па макар и петодневан, потребна је одређена временска дистанца и проток времена, како би се створили услови да се изведу објективни закључци, који би било корисни и у научном и у друштвеном смислу. Иако је у то време овај рат деловао, условно речено, као прилично једноставна и успешна операција руских оружаних снага, он је заправо његовом вишеслојном анализом, заправо избацио све аномалије на површину, не само руске војске, већ и руског друштва у целини. То је допринело да руско државно руководство донесе важне одлуке и изврши одређене системске промене, што је руској страни донело прогрес, а опонентима додатне бриге. На одликама овог рата, и многе друге државе могу извући одређена искуства, пре свега ради што ефикасније заштите свог суверенитета и територијалног интегритета.

Кључне речи: Русија, Грузија, Јужна Осетија, петодневни рат, НАТО, обојена револуција.

УВОД

Сложени политичко-безбедносни и дезинтеграциони процеси унутар Совјетског Савеза, резултирали су бројним побунама унутар република чланица, тако да су априла 1989. године избиле масовне демонстрације и у тадашњој совјетској републици Грузији, током којих је захтевана независност. Ваздушно-дестантне снаге совјетске армије, угушиле су ту побуну, али не и жељу већинског грузијског народа на самосталност. Независност је уследила две године касније, тачније 9. априла 1991. године. Председник је постао Звијад Гамсахурдија, који је након непуних девет месеци свргнут са власти од стране Едуарда Шеварнадзеа и његових следбеника. Тада је укинута институција председника државе и управљање Грузијом преузело је Државно веће. Присталице свргнутог председника Гамсахурдија су на подручју Јужне Осетије, Абхазије и Аџарије, аутономних области унутар републике, започели оружани отпор (Jović-Lazić 2009: 31-69),¹ након чега је Шеварнадзе послао војску како би га угушио.

* Ванредни професор, beogradbg15@gmail.com

1 Односи Грузије и аутономне републике Абхазије и аутономне области Јужне Осетије, које се налазе у њеном саставу, показивали су напетост још за време СССР-а, када је Парламент ове

У јануару 1992. године одржани су референдуми у Абхазији и Јужној Осетији, на којима је око 98% становништва гласало за присаједињење Русији. Упркос томе, грузијске власти су наставиле да насилним путем успостављају контролу над највећим градовима у побуњеним републикама (FB.RU 2018). Интересантно је да је тада Јужну Осетију прва у свету признала Република Српска Крајина (РСК).

Суштински, избијању грађанског рата у највећој мери допринела је радикална политика независне Грузије, која је отворено пропагирала национализам, допринела је даљем повећању етничких тензија. Почетком деведесетих избили су оружани сукоби прво у Јужној Осетији, а потом и у Абхазији. Сукоби Осетина и Грузина букнули су 1991, а годину дана касније у Сочију постигнут је споразум о прекиду ватре и распоређивању мировних снага ЗНД и посматрача ОЕБС-а (Yves 2004: 28).

Августа 1992. почео је рат у Абхазији, а споразум о прекиду ватре постигнут је маја 1994. године (Archil 2006: 8). Јуна исте године мировне снаге Русије, под мандатом ЗНД, размештене су дуж линије раздвајања Абхазије и осталог дела Грузије. Рат је окончан у пролеће 1994. године (Lynch 2006: 19; Lynch 2006a: 1-6), распоређивањем руских мировњака, при чему је мировним споразумом Абхазији између осталог омогућено да има и свој устав и парламент (Jović-Lazić, Ladevac 2013: 57-58). Међутим, у новембру исте године Абхазија је повукла свој потпис са мировног споразума и прогласила независност, а Шеварнадзе је пристао на прикључење Грузије Заједници независних држава, првенствено из настојања да ојача суверенитет у сепаратистичким областима.

Иначе, у мају 2004. године, Михаил Сакашвили који је на таласу обојене револуције освојио власт годину дана раније, извршио је дестабилизацију и политичко-безбедносних прилика у аутономној области Аџарији, званично Аџарска Аутономна Република. Наиме, грузијска специјална служба изазвала је масовне демонстрације и nerede у Батумију, главном граду аутономне области, а након тога извршена је и грузијска војно-полицијска интервенција у склопу подршке побуњеницима. Свргнутог председнику Аслану Абашидзеу обезбеђен је политички азил у Москви, при чему је Руска Федерација подржала те насилне промене. То је указивало да се интереси Русије у Аџарији не подударају са њеним интересима у Јужној Осетији и Абхазији. Након ових насилних промена, аутономни статус Аџарије суштински више не постоји.

Поред наведеног, од средине 2006. године, Грузија је покушавала да успостави власт у Јужној Осетији, што је довело до новог заоштравања односа и повећања напетости. Током 2006. тензије су порасле и у региону кањона Кодори. Средином октобра 2006. Народна скупштина Абхазије затражила је од Русије да призна независност Абхазије, као и да се успоставе „придружени односи” Руске Федерације и Републике Абхазије. Истовремено, августа 2006, Јужна Осетија почела је да издаје сопствене „националне” пасоше (Kuster 2014: 28) за унутрашњу употребу, а новембра 2006. поново је одржан референдум о независности на којем се, као и на претходном одржаном 1990, већина гласача изјаснила за независност. Међутим, резултати

совјетске републике прогласио грузијски јединим званичним језиком. На лоше односе додатно је утицало што су се Абхазија и Јужна Осетија на референдуму марта 1991. определиле за очување СССР-а, за разлику од Грузије која је била против, и након месец дана прогласила независност.

овог референдума унапред су одбачени од стране власти у Тбилисију, а нису их признали ни УН, ОЕБС, ЕУ, нити Русија (Jović-Lazić, Lađevac 2013: 58). У то време, Грузија је склопила споразум са НАТО о уступању своје територије за потребе операција Северноатлантске алијансе у Авганистану, а заузврат грузијско политичко руководство надало се брзом пријему у наведени војно-политички савез.

ПЕТОДНЕВНИ РАТ

У другој половини јула 2008. године, Грузија је била домаћин заједничких војних вежби са Сједињеним Државама, када је увежбаван сценарио напада и заузимања Јужне Осетије. Истовремено, Русија је реализовала своју вежбу „Кавказ-2008“, у којој су учествовале и војно-железничке трупе. У том периоду завршени су инфраструктурни радови на обнављању железничких пруга на територији Абхазије, које је претходно уништила грузијска војска. Само на основу те анализе, било је јасно да се спрема велики војни сукоб (Божјева 2018).

Током лета 2008. године, дошло је до појачаних инцидената на границама Грузије са Јужном Осетијом и Абхазијом.² Ово додатно компликовање ситуације би могло да буде резултат политичких одлука грузијског руководства на челу са Сакашвилијем, да покуша низом оружаних акција нижег интензитета да оствари одређени притисак на отцепљене републике Абхазију и Јужну Осетију. На линијама разграничења између отцепљених република и Грузије су се налазиле мешовите оружане снаге Заједнице независних држава чији је и Грузија била члан. У првој половини 2008. године, када је уочено нешто више напетости у региону, мировне снаге у том подручју су успевале да углавном ефикасно делују и предупреду даље сукобе и да раздвоје завађене стране. Незгода Јужноосетинаца са географског аспекта је била у томе, што се ради о планинској земљи, која једино на самом југу, дакле према граници са Грузијом, има нешто низије и побрђа где су и сконцентрирана највећа насеља, укључујући и престоницу Цхинвали. Јужна Осетија је иначе слабо насељена, после више година исељавања становништва, узрокованом напетом политичком ситуацијом са Грузијом и slabим развојем привреде. Грузијска војска је наступила веома радикално нагло покушававши продор преко мировних одреда руско-североосетинских (грузински мировњаци су се нагло повукли) који су од њих били далеко малобројнији. И поред тога, мировни контингент, нарочито руске војске је дао жесток отпор и није се повукао са својих позиција у јужном делу Цхинвалија сво време сукоба, претрпевши жестоке губитке. Током 8. августа су грузијски контингенти војске, уз жестоку подршку артиљерије и ракетних бацача, оклопним и пешадијским снагама продрли у главни град Јужне Осетије при томе масакрирајући цивилно становништво. За само два дана тешких сукоба од 8. до 10. августа убијено је више од 2000 Јужноосетинаца - људи, жена и деце (Петровић 2008: 92-93). Конкретно, према изјави бившег председника Јужне Осетије Леонида Тибилова, са јужноосетинске стране погинуло је више од 2.000 лица, 130 лица се воде као нестала, а укупан број рањених био је више од 6.000 (Лазански 2014).

2 Ситуација у овој зони почела је да ескалира око месец дана пре непријатељстава. Активна дејства почела су у ноћи 8. августа 2008. године.

Руска дипломатија је сазвала састанак Савета безбедности у ОУН, покушавајући на овај начин да помогне у решавању сукоба, али до тога није дошло, односно велике силе се нису усагласиле по начину реаговања на овај проблем. Грузијске снаге су фактички већ током поподнева 8. августа држале највећи део територије Јужне Осетије у свом поседу, укључујући већи део главног града. У вечерњим часовима 8. августа руска војска из састава 58. армије (сектор Северног Кавказа) прелази границу и улази у Јужну Осетију, да би већ у касним вечерњим часовима у жестоким сукобима одбила, а потом тешко поразила грузијску војску у овој земљи.³ Током 9. августа покренуте су прво мање, а потом и веће акције на југу Абхазије, од стране абхаске стране према Кодорском кланцу, будући да су Абхази тражили повлачење грузијских снага са сваке стопе територије своје земље. Улазак руских копнених снага у Абхазију које су на тај начин вишеструко ојачале тамошњи руски мировни контингент, унео је додатну сигурност абхаској војсци и становништву у сучељавању са грузијским војним снагама. У исто време руска армија је појачала серију напада авијације по свим важнијим војним базама у Грузији, што је праћено уласком црноморске флоте у абхаске луке, пре свега престоницу Сухуми (Петровић 2008а).

Грузијска армија је коначно доживела тоталан пораз и затражила је примирје које је уз помоћ међународне заједнице и успостављено. На територији Абхазије и Јужне Осетије није више било грузинских снага, а руска армија се следећих месеци повукла са територије Грузије. У складу са уговорима мира руске снаге су остале у мировној улози на абхаској и јужносетинској територији. Русија је крајем августа признала и *de jure* независност Јужне Осетије и Абхазије, док је Грузија прогласила свој излазак из Заједнице независних држава. Грузија не прихвата губитак Јужне Осетије и Абхазије из свог територијално састава, а њено политичко руководство остаје при жељи да уђе у НАТО (Петровић 2008: 58).

ИЗАЗОВИ РУСКИХ ОРУЖАНИХ СНАГА У ПЕТОДНЕВНОМ РАТУ

Руска војна искуства која су проистекла из петодневног рата, била су од непроцењивог значаја и вредности за Руску Федерацију, јер се управо захваљујући тој анализи, руска армија у годинама које су уследиле трансформисала у суперсилу. Наиме, према једном броју аутора, главне аномалије предметне војне интервенције са руске стране биле су садржане у следећем:

- у тренутку избијања рата, у руској војсци су постојале озбиљне полемике о даљим правцима и перспективама развоја Оружаних снага;
- на основу резултата употребе Оружаних снага против Грузије донет је коначан закључак да главну потенцијалну претњу Руској Федерацији представљају сукоби на територији бившег СССР-а;

3 Руска 58. армија и 76. ваздушно-десантна дивизија су у Јужну Осетију ушле копненим путем, кроз тунел Рокски који представља једину копнену везу између Руске Федерације (Северне Осетије) и Јужне Осетије. Дужине је близу четири километра и током петодневног рада кроз тунел нису само снабдеване војне јединице и локално становништво, већ је и евакуисан велики број рањеника.

- с руске стране у петодневном рату учествовао је не мали број лоше обучених војника и војних обвезника, за шта су генерали касније морали да траже оправдања, јер је због тога било доста губитака у људству и техници, а који су се могли избећи (67 мртвих и 283 рањених);

- губици у ратном ваздухопловству су били велики. Руска страна је изгубила далекоменетни бомбардер Ту-22М3, два фронтална бомбардера Су-24М, три јуришна авиона Су-25 и још три јуришна авиона Су-25 су отписана након оштећења. У несрећи је изгубљен један хеликоптер Ми-8. У суштини, губитци су били несразмерни у односу на непријатеља са слабом противваздухопловном одбраном. Истовремено, од шест оборених авиона, само две су обориле грузијске снаге, а очигледно је „пријатељска ватра“ постала узрок губитака осталих. Ово се приписује недостатку одговарајућих средстава за комуникацију;⁴

- разлози за наведене губитке требало је тражити и у недовољно високом нивоу опште организованости и обучености људства, при чему су установљени и бројни проблеми руске стране у командовању и обавештајним деловањем. У доста случајева, ратна авијација је деловала готово „на слепо“;

- Грузија је и данас претендент за чланство у НАТО, што је недавно најавио генерални секретар НАТО Јенс Столтенберг. Истина, није прецизирао када ће се то тачно догодити, али је могуће да Грузија уз подршку НАТО, планира нове војне сукобе са Јужном Осетијом и Абхазијом (Божјева 2018).

Истовремено, резултати петодневног грузијског рата имали су значајан утицај не само на стање ствари у Грузији и Јужној Осетији. У Русији су дали последњи, најмоћнији подстрек коначној одлуци руководства земље да крене у реформу оружаних снага. Руско-грузијски рат, упркос победи Русије у њему, јасно је показао ниску ефикасност Оружаних снага које су у то време постојале у земљи. Она је сликовито показала бројне проблеме војске, укључујући и неефикасност њеног командовања и опремљености. Неоправдано бројни губици наоружања, технике и људи за овакав сукоб, према мишљењу стручњака, у великој мери су последица недоследности у дејствима јединица и формација разних врста и родова војске, као и недостатка савремених комуникационих средстава. До потпуног апсурда дошло је када је командант тенковске војске био приморан да контактира своје потчињене преко свог личног мобилног телефона. Авијација, артиљерија, пешадија су имали само условну везу, заправо делујући самостално, што је неприхватљиво у условима савремене борбе. Као резултат овог рата, председник Русије је издао тајни указ – никада нигде није објављен, којим су били одређени јасни правци за реформу руске војске. Усвојен је нови програм наоружања, за који су, први пут у историји постсовјетске Руско руководство је коначно схватило да је држави потребна нова армија опремљена савременим средствима, способна да се бори на различитим подручјима војних операција не само на огромним

4 У то време постојала је апсурдна верзија догађаја да је један од руских генерала на бојишту затражио од руског ратног репортера његов службени сателитски телефон на зајам, који је искористио за комуникацију са другим трупима, с обзиром да је америчка страна искључила GPS сателит изнад подручја борбених дејстава, а да при томе руски систем ГЛОНАСС још увек није био у оперативној употреби.

фронтовима, као у Великом отаџбинском рату, већ компактно под јединственом контролом свих видова и родова оружаних снага (Бољева 2018).

ПОСЛЕРАТНИ ПЕРИОД

Након окончања ратног сукоба са Грузијом, Руска Федерација је признала независност Јужне Осетије и Абхазије. Независност Јужне Осетије до сада су поред Русије признале и Никарагва, Науру, Венецуела и Сирија. Абхазију је признало нешто више земаља и то, осим Русије, Сирија, Никарагва, Венецуела, Науру, Вануату и Тувалу. Међутим, у јануару 2009. године, Парламентарна скупштина Савета Европе усвојила је резолуцију којом се осуђује одлука Русије да призна независност ових република.

Евроатлантске интеграције, које је пропагирала Сакашвилијева влада, представљале су, најблаже речено, дискутабилно стратешко опредељење државе која је у непосредној близини регионалне силе која такву политику перципира као угрожавање виталних интереса у региону. Сакашвилијеве погрешне процене у вези западне подршке на коју Грузија може да рачуна у случају сукоба са Русијом, увеле су ову државу у рат са противником који је то иначе очекивао (Kofman 2018; Благојевић, Пејић 2021: 321-344).

Поред тога, Русија је током априла и маја 2009. године са Абхазијом и Јужном Осетијом потписала Споразум о чувању граница и Споразум о пријатељству, сарадњи и узајамној помоћи на основу којих су, на границама две самопроглашене државе, формиране руске војне базе и распоређени руски војници. На основу ових споразума августа 2010. године у Абхазији и Јужној Осетији постављени су руски системи противваздушне одбране С-300. Овај потез изазвао је велико противљење Запада (Jović-Lazić 2008: 64-77).

Економске последице сукоба у Јужној Осетији биле су значајне за све стране. У септембру 2008. године Сједињене Државе су издвојиле милијарду долара хуманитарне помоћи Грузији, а америчка администрација је обећала да ће промовисати улагања у грузијску економију и проширити приступ америчком тржишту за грузијске производе. Месец дана касније, западне земље пристале су да издвоје још четири и по милијарде долара Грузији као помоћ за превазилажење последица сукоба. Од тога, две милијарде су представљене као грант, а остатак новца дат је уз ниску камату као дугорочни кредит (FB.RU 2018).

И у економском смислу Русија је допринела продубљивању одвојености Абхазије и Јужне Осетије од Грузије и њиховој зависности од Москве. Русија је значајно повећала своју директну буџетску подршку отцепљеним регионима. Како би економски оснажила Абхазију и Јужну Осетију Русија настоји да њихов развој повеже са великим руским пројектима или војним присуством. У циљу јачања енергетске безбедности Јужне Осетије, 2009. године завршена је изградња гасовода од Џуарикауа у Северној Осетији до Џинвалија, главног града Јужне Осетије (Secieru 2013: 2).

Дакле, сукоб са Грузијом дао је повод Русији да повећа војно и економско присуство у Јужној Осетији и Абхазији, додатно их веже за себе и поопштри поделе између њих и Грузије (Lincoln 2009: 72). Сада сваки покушај да се реши њихов

статус почиње у много сложенијим условима. Чак и привремено присуство међународних снага у овим регионима захтева одобрење Русије (Mitchell 2009: 72).

Што се тиче мировног споразума закљученог између Руске Федерације и Грузије, према процени једног броја аутора, спроведене су само оне тачке које су биле у интересу Москве. Грузијска страна је попустила, пристајући да укључи сепаратисте као страну у споразумима, и на крају је пристала на легализацију осетијских оружаних формација као „мировног батаљона“, што је руска страна искористила (Васадзе 2019). С друге стране, међународне стабилизационе мисије делују само на територији Грузије, пружајући тако *de facto* владама у Сукумију и Чкинвалију аргументе да су Европска унија и другизападни субјекти пристрасни у корист Грузије (Морар 2010: 141).

Краткотрајни рат имао је и утицај на руску унутрашњу политику. Иако је у различитим друштвеним круговима у једном периоду постојала, условно речено, дилема ко је први човек Руске Федерације, да ли номинално Дмитриј Медведев, који се тада налазио на председничкој позицији, или је то Владимир Путин, тада у улози премијера. Дефинитивно, рат је „ишао у прилог“ Путину, не само због бриљантне победе (уз све већ наведене аномалије и проблеме), већ и због чињенице да је у руском друштву дошло до пораста патриотизма и антизападног расположења. Међутим, када су у питању грузијске унутрашње прилике, након рата, догодило се нешто неуобичајено, а то је да председнику Сакашвилију није ослабила позиција и подршка у народу упркос губитку рата (Гордић 2016: 275-303; Даниловић, Гордић, Благојевић 2015). Идентична ситуација се догодила и у Јерменији 2020. године, након што је Јерменија поражена од Азербејџана у Другом рату за Нагорно-Карабах. После рата, Никол Пашињан, јерменски премијер је на ванредним парламентарним изборима опет придобио поверење за нови премијерски мандат, упркос војном поразу.

ЗАКЉУЧАК

У периоду док се водио петодневни рат, на челу Грузије био је Михаил Сакашвили, иначе двојни држављанин Грузије и САД. Сакашвили је нескривено сарађивао са администрацијом САД и америчким специјалним службама, при чему је један од његових приоритетних задатака била борба против руског утицаја у региону Кавказа. Сакашвили није могао да планира и организује војну интервенцију на Јужну Осетију без одобрења Стејт Департамента. Штавише, у то време грузијска војска је кроз програме обуке и опремања, од америчке стране добила не само политичку, већ и конкретну војну и обавештајну подршку на терену, ради реализације наведене војне операције.

Друго, на таласу успешно спроведене војно-полицијске операције приликом које је освојена, а потом успостављена и пуна контрола над Адарском Аутономном Републиком, уз формирање марионетске власти у тој области, Сакашвили је подстакнут и охрабрен резултатима те агресивне политике, проценио да на исти начин може заузети и Јужну Осетију. Посматрано са данашње временске дистанце, очигледно је да су Сакашвили, његов тим и саветници из иностранства процењивали

или да се Руска Федерација неће војно ангажовати да заштити Јужну Осетију, или да ће грузијска страна уз помоћ страних партнера издејствовати победу на бојном пољу. Евидентно је да је у периоду пре рата била изразито интензивна обавештајна активност на свим супростављеним странама, између осталог и на плану дезинформисања, због чега не би требало искључити могућност да је руска страна вешто пласирала дезинформацију о својим плановима да у случају ескалације сукоба наводно неће војно интервенисати, при чему о томе још увек не постоје никакви јавно доступни трагови.

Грузијска страна је, по свему судећи, починила грешку што је директно напала руски мировни контингент, чиме је произвела енергичну реакцију руске стране, међутим не искључујемо да је и то био део неке шире грузијско-америчке стратегије. Чињеница је да око догађаја који су претходили избијању рата нема довољно јавно доступног фонда података, докумената и друге грађе, на основу којих би се могли извести објективни закључци, што је представљало и главну потешкоћу приликом израде овог рада.

Поред наведеног, приликом анализе напада Грузије на Јужну Осетију, веома је важно узети у обзир када је рат започео. Тренутак када су испале ракете грузијских артиљеријско-ракетних снага, подудара се са отварањем летњих олимпијских игара у Пекингу. Пажња светске јавности била је усмерена на тај догађај, чијем свечаном отварању је присуствовао и Владимир Путин, тадашњи руски премијер и суштински владар Русије, без обзира на тадашњу номиналну позицију „броја 2“ у руској држави (у то време председничку дужност обављао је Дмитриј Медведев).

Што се тиче даљих европских и евроатлантских интегративних процеса Грузије, лекцију коју је 2008. године грузијски политички, војни и безбедносни врх добио, дуго ће памтити. Придруживање Грузије НАТО није реално у догледној будућности, а камоли приступање Европској унији. Садашња интензивна сарадња Грузије и НАТО, усмерена је искључиво против Русије и Кине, али у себи садржи и једну, условно речено, романтичну компоненту која се огледа у некој врсти „моралне компензације“ за грузијску приврженост идеји придруживања Северноатлантској алијанси.

Сложени политичко-безбедносни догађаји у Украјини од фебруара 2022. године, могу представљати одређени покретачки импулс за грузијску страну, у смислу разматрања неких нових планова и стратегија, пре свега имајући у виду руску војно-политичку посвећеност и преокупираност на том подручју. У ту не треба искључиво посматрати у НАТО, већ значајну улогу у склапању неког новог геополитичког мозаика на подручју Закавказја може имати и Турска, у светлу све ближих и чвршћих грузијско-турских односа. Турска има нескривене аспирације према региону Закавказја, а последња у низу је демонстрирана јануара 2022. године када се умешала у покушај обојене револуције у Казахстану на страни превратничких снага. Две године пре тога, пружала је активну војну подршку Азербејџану у рату против Јерменије на Нагорно-Карабаху. У оба случаја и Турска је добила лекцију коју ће дуго памтити (у Казахстану преврат није успео, а у рату за Нагорно-Карабах иако је Азербејџан победио, Турска суштински није добила ништа, чак није била ни део међународног мировног преговарачког процеса).

У сваком случају, руско-југословенски петодневни рат је био и својеврсна увертира за имплементацију нових облика стратегија ратовања, а то су хибридни ратови. Они пре свега подразумевају изненадна и муњевита дејства на одређеним просторима, у којима је циљ да се у што краћем временском периоду заузму планиране територије и успостави преговарачки процес у смислу политичког закључивања војног решења. Такође, хибридни модели ратовања подразумевају интензивну употребу невојних средстава и њихово стављање у функцију реализације војних циљева, као и савремене системе оружја, попут беспилотних летелица, средстава за радио-електронску борбу, сајбер капацитета и томе слично.

Све наведено указује да темељна и вишеслојна анализа руско-југословенског петодневног рата је од посебног значаја за државе које желе ефикасно да одбране или да поврате суверенитет на деловима своје територије, у складу са одредбама међународног јавног права.

ЛИТЕРАТУРА

- FB.RU 2018. FB.RU. Вооруженный конфликт в Южной Осетии в 2008 году: суть, причины, последствия, <https://fb-ru.turbopages.org/fb.ru/s/article/443282/voorujennyiy-konflikt-v-yujnoy-osetii-v-godu-sut-prichinyi-posledstviya>, 24.11.2018.
- Gegeshidze Archil, *Georgia in the Wider Europe Context: Bridging Divergent Interpretations*, Center for Policy Studies, Open Society Institute, New York, 2006.
- Jović-Lazić, Lađevac 2013. Ana Jović-Lazić, Ivona Lađevac. „Zamrznuti sukobi i pregovarački procesi u regionu Južnog Kavkaza“. *Međunarodna politika*, br. 1152. Beograd: Institut za međunarodnu politiku i privredu, str. 55-73.
- Jović-Lazić 2008. Ana Jović-Lazić. „Rešavanje i prevencija sukoba u regionu južnog Kavkaza“. *Savremeni međunarodni izazovi*. Zbornik radova. Ur. Dragan Đukanović. Beograd: Institut za međunarodnu politiku i privredu, str. 31-69.
- Jović-Lazić 2009. Ana Jović-Lazić. „Odnosi Rusije i Gruzije godinu dana nakon oružanog sukoba“. *Međunarodna politika*, vol. 60, br. 1136. Beograd: Institut za međunarodnu politiku i privredu, str. 64-77.
- Kofman 2018. Michael Kofman. „The August War, Ten Years On: A Retrospective On The Russo-Georgian War“. *War on the Rocks*, <https://warontherocks.com/2018/08/the-august-war-ten-years-on-a-retrospective-on-the-russo-georgian-war/>, August 2018.
- Kuster 2014. Matthias Kuster. „Гружиско-руски рат 2008. године“. *Војно дело*, 2/2014, Београд: Институт за стратегијска истраживања.
- Lincoln 2009. Mitchell A. Lincoln. „Georgia Postbellum“. *The American Interest*, Vol. 4, No. 5. Washington.
- Lynch 2006. Dov Lynch. „Why Georgia matters“. *Chaillot Paper*, No. 86. Paris: Institute for Security Studies, Paris.
- Lynch 2006a. Dov Lynch. „Sharpening EU Policy towards Georgia“. *EUISS Analysis*. Paris: European Union Institute for Security Studies.
- Secrieru 2013. Stanislav Secrieru. „Protracted Conflicts in the Eastern Neighborhood: Between Averting Wars and Building Trust“. *CIES Neighbourhood Policy Papers*, No. 3. Istanbul.
- Благојевић, Пејић 2021: Вељко Благојевић, Игор Пејић. „Гружиско као потенцијални „тројански коњ“ Запада на Кавказу“. *Конфликтне зоне на југословенском простору и регионална безбедносн*. Зборник радова. Ур. Драган Петровић. Београд: Институт за међународну политику и привреду, 321-345.
- Божјева 2018. Ольга Божјева. „Потери пятнадцатидневной войны России-Грузии привели к реформе армии“. *MKRU*, <https://mk-ru.turbopages.org/mk.ru/s/politics/2018/08/07/080808-poteri-pyatidnevnoy-voyny-rossiyagruziiya-priveli-k-reforme-armii.html>, 07.08.2018.

- Васадзе 2019. Гела Васадзе. „Уроки гибридной войны в Цхинвальском регионе Грузии“. *Главком*, <https://glavcom.ua/ru/articles/uroki-gibridnoy-voyny-v-chinvalskom-regione-gruzii-623323.html>.
- Гордић 2016. Миодраг Гордић. *Моделовање као метода пројектовања савремене система безбедносости*. Београд: Наука и будућност, Међународно удружење методолога друштвених наука.
- Даниловић, Гордић & Благојевић 2015. Неђо Даниловић, Миодраг Гордић и Срђан Благојевић. *Савремени системи безбедносости*. Београд: Завод за уџбенике.
- Лазански 2014. Мирослав Лазански. „Судбине су нам исте“. *Политика*, Београд, <https://www.politika.rs/scc/clanak/301739/Sudbine-su-nam-iste>, 09.08.2014.
- Морар 2010. Филион Морар. „Мит о замрзнутим конфликтима - превазилажење илузорних дилема“. *Војно дело*, вол. 62, бр. 4. Београд: Институт за стратегијска истраживања, стр.
- Петровић 2008. Драган Петровић. *Геополитика њосисовјейској љросјора*. Нови Сад и Београд: Прометеј и Институт за међународну политику и привреду.
- Петровић 2008а. Драган Петровић. *Кавкаски геополитички чвор*. Београд: Српско географско друштво.

Marko M. PAREZANOVIĆ

RUSO-GEORGIAN FIVE-DAY WAR

SUMMARY

The Russian-Georgian five-day war represents not only an extremely interesting military phenomenon, but also sheds light on the challenging corridors of the complex geopolitical framework in the South Caucasus region. Although this five-day war is relatively often mentioned in the domestic public during various military and political analyses, it is noticeable that there is no adequate fund of scientific papers and other professional analyzes that would follow this dynamic and level of interest. Certain events of a complex structure and character, which certainly includes a war, even a five-day one, require a certain time distance and passage of time, in order to create the conditions to draw objective conclusions, which would be useful in both scientific and social meaning. Although at that time this war seemed, conditionally speaking, as a fairly simple and successful operation of the Russian armed forces, it actually brought to the surface all the anomalies, not only of the Russian army, but also of the Russian society as a whole, with its multi-layered analysis. This contributed to the Russian state leadership making important decisions and making certain systemic changes, which brought progress to the Russian side, and added worries to the opponents. From the characteristics of this war, many other countries can also draw certain experiences, primarily for the most effective protection of their sovereignty and territorial integrity.

Key words: Russia, Georgia, South Ossetia, five-day war, NATO, color revolution.